

Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Biologia populacji historycznych
Prowadzący	dr Justyna Marchewka-Długońska
Wydział	Wydział Biologii i Nauk o Środowisku
Kierunek	Biologia
Poziom studiów	Licencjackie
Profil studiów	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Moduł specjalnościowy / ścieżka	-
Dyscyplina naukowa	Nauki biologiczne
Przedmiot obowiązuje od roku akademickiego	2025/26
Rok studiów	II / III
Semestr	IV/VI
Język wykładowy	Polski
Status przedmiotu	Do wyboru
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się	BI1_W03, BI1_W04, BI1_U01, BI1_U06, BI1_K04
Rodzaj zajęć	Wykład, ćwiczenia laboratoryjne
Liczba godzin	60 (30 wykład + 30 ćwiczenia)
Liczba ECTS	4 (2 wykład + 2 ćwiczenia)
Wymagania wstępne	Nie dotyczy.
Opis i cele przedmiotu	W czasie wykładów studenci zostaną zaznajomieni z informacjami związanymi z periodyzacją, typami gospodarowania grup ludzkich, typami pochówków oraz terminami takimi jak dekompozycja, archeotanatologia. Prócz tego na wykładach zostaną omówione najważniejsze metody oceny płci i wieku w chwili śmierci, sposoby rekonstrukcji przyżyciowej wysokości ciała czy rejestracji zmian patologicznych. W następnej kolejności studenci zapoznają się z możliwościami interpretacji wyników oceny wymienionych wyżej parametrów w kontekście populacyjnym. Omówione zostaną także możliwości zastosowania w badaniach metod analitycznych, takich jak na przykład analizy składu chemicznego. Celem ćwiczeń jest zapoznanie studentów z podstawowymi technikami analiz makroskopowych wykonywanych w czasie badań osteologicznych, a także sposobów szacowania wartości tablic wymieralności i oceny

	częstości występowania zmian o charakterze patologicznym. W czasie zajęć studenci dokonują rekonstrukcji osteobiografii zmarłego w oparciu o materiał szkieletowy pochodzący z wykopalisk archeologicznych.
--	---

Treści programowe

	Temat/blok zajęć: Wykład	Liczba godzin
1.	Osteobiografia, typy pochówków, archeotanatologia.	4
2.	Typy gospodarki, periodyzacja, epidemie.	6
3.	Rekonstrukcja profilu biologicznego.	6
4.	Paleopatologie, stres szkieletowy, bioarcheologia opieki.	4
5.	Tablice wymieralności, jakość życia populacji.	6
6.	Analizy chemiczne, izotopowe, aDNA.	4
	Łącznie godzin:	30

	Temat/blok zajęć: Ćwiczenia	Liczba godzin
1.	Anatomia szkieletu, ocena stanu zachowania.	8
2.	Typy pochówków, analiza grobu.	4
3.	Ocena płci.	2
4.	Ocena wieku.	2
5.	Rekonstrukcja wysokości i masy ciała.	2
6.	Rejestracja cech niemetrycznych i paleopatologii.	4
7.	Paleodemografia – tablice wymieralności.	6
8.	Interpretacja analiz chemicznych.	2
	Łącznie godzin:	30

Opis przedmiotowych efektów uczenia się i sposoby ich weryfikacji

Symbol efektu	<u>Kierunkowe</u> efekty uczenia się (zgodne z programem na BIPUKSW) Absolwent... (zna i rozumie/potrafi/jest gotów)	<u>Opis przedmiotowych</u> efektów uczenia się Student... (wyłącznie czasownikami operacyjnymi - czynności, które da się zweryfikować, mierzalne; w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt) Student...	Sposoby weryfikacji efektów uczenia się (np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy..)
---------------	---	--	---

BI1_W03	Absolwent zna i rozumie podstawowe informacje z zakresu anatomii i fizjologii człowieka.	Zna problematykę z różnych działów biologii oraz z zakresu matematyki, fizyki i chemii niezbędną dla zrozumienia podstawowych zjawisk i procesów przyrodniczych.	Egzamin pisemny
BI1_W04	Absolwent zna i rozumie terminologię wykorzystywaną w badaniach populacji historycznych i pradziejowych oraz zasady wykonywania podstawowych metod badawczych.	Zna terminologię biologiczną oraz ma znajomość rozwoju biologii i stosowanych w niej metod badawczych.	Egzamin pisemny
BI1_U01	Absolwent potrafi wykorzystywać podstawowe makroskopowe metody badawcze stosowane w osteologii, potrafi szacować wartości tablic wymieralności i je interpretować.	Potrafi zastosować podstawowe techniki i narzędzia badawcze biologii, przeprowadzać obserwacje oraz wykonać w terenie lub laboratorium pomiary fizyczne, biologiczne i chemiczne.	Kolokwium zaliczeniowe, dyskusja w czasie zajęć, prezentacja wyników rekonstrukcji osteobiografii
BI1_U06	Absolwent potrafi stosować specjalistyczną terminologię wykorzystywaną w badaniach populacji historycznych i komunikować się przy jej użyciu.	Potrafi komunikować się z otoczeniem z użyciem specjalistycznej terminologii, wykorzystać język naukowy w dyskusjach na tematy biologiczne.	Kolokwium zaliczeniowe, dyskusja w czasie zajęć, praca w grupie nad analizowanym materiałem
BI1_K04	Absolwent jest gotów do wypełniania zobowiązań płynących z pracy w grupie.	Jest gotów do wypełniania zobowiązań społecznych, współorganizowania działalności na rzecz środowiska społecznego, odpowiedniego określenia priorytetów służących realizacji zadań.	Praca z materiałem kosztownym w grupach, prezentacja wyników analizy

Metody dydaktyczne

(dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się)

Podstawą zaliczenia jest test jednokrotnego wyboru oraz zadań do uzupełnienia.

Ocena końcowa będzie wystawiana zgodnie z następującą klasyfikacją:

91-100% - 5

81-90% - 4,5

71-80 – 4

61-70% - 3,5

51-60% - 3

< 51% – 2

Ćwiczenia prowadzone są w sposób praktyczny. Studenci pracują w grupach analizując wskazany przez prowadzącego materiał osteologiczny. W czasie kolejnych zajęć oceniają stan zachowania badanego materiału, oceniają płeć zmarłego, wiek w chwili śmierci. Następnie rejestrują obecność cech niemetrycznych i zmian paleopatologicznych, wykonują pomiary i rekonstruują przyżyciową wysokość ciała. Na zajęciach w grupach, w grupach w których pracowali nad grobem prezentują otrzymane wyniki. Biorą udział w analizie grobu ciałałpalnego. W trakcie ćwiczeń wykonują także odpowiednie obliczenia szacując wartości parametrów tablic wymieralności.

Opis nakładu pracy studenta w ECTS

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30/1
	udział w zaliczeniach poza zajęciami	-	
	udział w konsultacjach	-	
praca własna	przygotowanie do zajęć (czytanie, praca pisemna, tłumaczenie, ...)	10	30/1
	przygotowanie do zaliczenia (np. czytanie, prezentacja, projekt, ...)	20	

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Podstawą zaliczenia jest pozytywne zaliczenie dwóch kolokwίων cząstkowych i kolokwium zaliczeniowego.

Ocena końcowa będzie wystawiana zgodnie z następującą klasyfikacją:

91-100% - 5

81-90% - 4,5

71-80 - 4

61-70% - 3,5

51-60% - 3

< 51% – 2 < 51% 2,0

Ćwiczenia

Dwa kolokwia cząstkowe + kolokwium zaliczeniowe

Skala ocen jak wyżej

Literatura obowiązkowa

1.	Baker et al., The Osteology of Infants and Children, 2005.
2.	Buikstra & Beck (red.), Bioarchaeology, 2006.
3.	Buikstra & Ubelaker (red.), Standards for Data Collection, 1994.

Literatura uzupełniająca

1.	Cox & May (red.), Human Osteology, 2000.
2.	Hillson, Teeth, 1986; Dental Anthropology, 1996.
3.	Krogman & Iscan, The Human Skeleton in Forensic Medicine, 1986.
4.	Larsen, Bioarchaeology, 1997.
5.	Gowland & Knusel (red.), Social Archaeology of Funerary Remains, 2006.
6.	Mays, The Archaeology of Human Bones, 1998.
7.	Ortner, Pathological Conditions in Human Skeletal Remains, 2003.
8.	Roberts & Cox, Health and Disease in Britain, 2003.
9.	Roberts & Manchester, The Archaeology of Disease, 2005.
10.	Saunders & Katzenberg (red.), Biological Anthropology of the Human Skeleton, 2008.
11.	van Beek, Dental Morphology, 1983.
12.	White & Folkens, Human Osteology, 1999.

* lista rodzajów zajęć

- ćwiczenia (audytoryjne, translatable, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- wykład kierunkowy
- wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- seminarium dyplomowe
(sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
(zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)